

BIULETYN

KOŁA MIŁOŚNIKÓW DZIEJÓW GRUDZIĄDZA

KLUB „CENTRUM” SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ

R. VIII: 2010

Data odczytu: 3.11.2010

Nr 33 (262)

Data wydania: 3.11.2010

822. spotkanie

Marek Prabucki

Stefan Tomczyński (1878-1943) **kupiec, burmistrz i działacz Straży Pożarnych na Pomorzu.**

W styczniu 2010 r. minęła 67 rocznica śmierci Stefana Tomczyńskiego, pierwszego niezawodowego burmistrza miasta Łasina, wybranego w 1920 r. po odzyskaniu niepodległości, działacza straży pożarnej, towarzystw i związków.

Warto przybliżyć tę postać.

Stefan Tomczyński urodził się 28 sierpnia 1878 r. w Poznaniu, jako syn kierownika fabryki Bogusława i Józefy z Lypmanów. Po ukończeniu szkoły obywatelskiej wstąpił do składu bławatów i konfekcji J. Chmurzyńskiego w Tczewie na Pomorzu. Po ukończeniu nauki pracował jako pomocnik w Toruniu, Olsztynie na Warmii i w Poznaniu w firmach K. Kuzaj i K. Ignatowicz jako szef oddziału. Kupiectwem zajmował się w latach 1896-1918.

We wrześniu 1903 r. wstępuje w stan małżeński z Teodozją Tyrakowską, a rok później zakłada w Poznaniu przy ulicy Szerokiej skład garderoby męskiej i dla chłopców.

Od 1908 r. do czerwca 1911 r. pracuje jako kierownik bazaru w Wejherowie. Tam też ma wielkie pole do działania na niwie oświatowej przez zakładanie towarzystw, urządzenie przedstawień i wycieczek, pouczających odczytów, za co miejscowa policja pruska go ścigała.

Od listopada 1911 r. do roku 1914 pracuje jako kierownik bazaru w Jeżewie na Pomorzu. Od stycznia 1914 r. aż do wybuchu I wojny światowej pracuje dla firmy Arnold Karfunkelstein we Wrocławiu jako jej przedstawiciel.

W drugim roku wojny zostaje powołany do wojska pruskiego i przez cały czas przebywał na froncie zachodnim. Po zakończeniu wojny, od października 1918 r. pracuje w Departamencie Apropowizacji przy Ministerstwie byłej Dzielnicy Pruskiej w Poznaniu, a od kwietnia 1920 r. jako kierownik ekspozytury tegoż Departamentu w Bydgoszczy.

Zamieszczona w Kurierze Poznańskim w połowie 1920 r. informacja o poszukiwanych kandydatach na stanowisko niezawodowego burmistrza miasta Łasina, sprawa ze wysyła do komisarycznego burmistrza tegoż miasta, aptekarza Edmunda Baranowskiego, pismo następującej treści:

„Powołując się na ogłoszenie w Kurierze Poznańskim pozwalam sobie usługi me na wakującą posadę burmistrza, jak najuprzejmiej zaoferować swoją osobę. Jestem kupcem, obecnie kierownikiem ekspozytury Departamentu Apropowizacji Ministerstwa byłej Dzielnicy Pruskiej w Bydgoszczy. Będąc dobrym organizatorem mam nadzieje sprostać interesom miasta pokierować ku zadowoleniu mieszkańców”.

Po rezygnacji jednego z kandydatów, Rada Miejska na swym posiedzeniu w dniu 23 lipca 1920 r. jednogłośnie wybrała pana Stefana Tomczyńskiego z Poznania stanowisko niezawodowego burmistrza miasta Łasina.

Jednocześnie Rada Miejska zobowiązała komisarycznego burmistrza aby poinformował Stefana Tomczyńskiego o jego wyborze na burmistrza miasta Łasina.

Funkcje swą pełnił nieprzerwanie do lipca 1939 r. Za jego kadencji miasto się rozwijało, między innymi skanalizowano i przebrukowano ulice, rozbudowano rzeźnię i chłodnię, uruchomiono stacje benzynową, utworzono szpital publiczny, pobudowano most na jeziorze Zamkowym.

Powstało też wiele towarzystw i kół. Piastując w nich funkcję prezesa, 15 marca 1921 r. wstępuje do założonej w okresie pruskim miejscowej Straży Pożarnej i obejmuje w niej funkcję prezesa. We wrześniu 1921 r. na odbywającym się w Warszawie I Krajowym Zjeździe OSP wybrany zostaje w skład Rady Naczelnej Związku. W grudniu 1921 r. uczestniczył w Toruniu w zjeździe przedstawicieli wszystkich istniejących na Pomorzu Straży Pożarnych, na którym to utworzono nową organizację pod nazwą Związek Straży Pożarnych Województwa Pomorskiego, a na funkcję Prezesa Zarządu wybrano Stefana Tomczyńskiego. Funkcję tę pełnił do 1931 r., później zostaje jej honorowym prezesem. W roku 1925 reprezentuje Pomorze na ogólnopolskim zjeździe strażaków we Lwowie, a jego programowe wystąpienie spowodowało większe niż dotychczas zainteresowanie sprawami pożarnictwa na Pomorzu ze strony Zarządu Głównego. W 1926 r. jest w komitecie honorowym z okazji 50-lecia Straży Pożarnej w Grudziądzu, sprawuje w tym okresie także funkcję prezesa Pomorskiego Związku Straży Pożarnych R.P. w Grudziądzu. Za jego kadencji w czerwcu 1927 r. ukazał się pierwszy numer czasopisma „Strażak Pomorski” drukowany w Zakładach Graficznych Wiktora Kulerskiego w Grudziądzu.

Stoi na czele komitetu jubileuszowego z okazji 25-lecia kapłaństwa miejscowego proboszcza ks. kan. Mariana Karczyńskiego w 1928 r.

W styczniu 1937 r. bierze udział w zjeździe Delegatów Miast Pomorskich, który odbywał się w Grudziądzu.

Po wybuchu II wojny światowej w 1939 r. musiał uciec przed aresztowaniem przez miejscowy Selbstschutz, wyjeżdżając do Krakowa i ukrywając się prawdopodobnie pod nazwiskiem Pomczyński. Zmarł 25 stycznia 1943 r. po operacji w warunkach domowych. Pochowany został na cmentarzu Kraków-Prokocim.

Stefan Tomczyński odznaczony był:

☞ Medalem 3- Maja nr 282 przyznany w dniu 3 maja 1925 r. przez Wojewodę Pomorskiego.

☞ Odznaką pamiątkową za waleczność, nr,76 nadaną w dniu 28 września 1925 r. przez kapitułę Odznaczeń Pomorskich.

☞ Odznaką honorową „Frontu Pomorskiego”, L.755

☞ Medalem „Dziesięciolecia Odzyskania Niepodległości” przyznany przez Wojewodę Pomorskiego z dn. 1 marca 1930 r. nr 1-C.22647/29

☞ Złotym Krzyżem Zasługi nadany zarządzeniem prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 marca 1930 r., nr 302/05 za zasługi na polu pracy narodowo-społecznej.

☞ Złotym Medalem Zasługi po raz drugi, przyznany przez Główny Zarząd Związku Straży Pożarnych R.P. w dniu 13 sierpnia 1933 r. nr 176

‡ Otrzymał także uznanie od Wojewody Pomorskiego za pełnienie urzędu członka Powiatowej Komisji Przewłaszczeniowej, pismo starosty Powiatowego Grudziądzu z dnia 20 listopada 1928 r. nr dz. 6629/28.
(L.B.S.)

Redakcja: Tadeusz Rauchfleisz, KMDG. Logo KMDG wykonał Grzegorz Rygielski.